

Kunnskapsdepartementet, KD
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Vår referanse: 14/01400-3
Arkivkode: 065 A
Jorunn Teien
Saksbehandler: Leegaard/Jon Anders
Drøpping
Deres referanse:
Dato: 14.11.2014

Innspill fra KS til stortingsmelding om struktur og kvalitet i høyere utdanning og forskning

Viser til brev av 26.august og til møte mellom Kunnskapsdepartementet og arbeids- og næringslivsorganisasjoner 23.oktober.

KS sender her innspill til arbeidet med stortingsmelding om struktur og kvalitet i høyere utdanning og forskning. Innspillene er basert på vedtak i styrende organer i KS, statistikk og FoU-rapporter KS har fått utarbeidet om samarbeid mellom kommunesektoren og UH-sektoren. Noen hovedpunkter i innspillet er;

- UH-sektoren må dimensjonere grunnutdanning og etter- og videreutdanning i tråd med kommunesektorens behov for arbeidskraft og kompetanse
- Rekrutteringsutfordringene framover er særlig store innen utdanninger rettet mot teknisk sektor, og i profesjonsutdanninger
- Det må sikres kvalitativt god og fleksibel/desentralisert utdanning som letter rekruttering over hele landet
- UH-sektoren må samarbeide ytterligere med kommunesektoren om innhold i utdanningene, tverrfaglighet, innovasjon i utdanningene i tråd med kommunesektorens/tjenestenes behov
- Kommunesektoren er en viktig avtaker av kandidater fra UH-sektoren. I utdanningene rettet mot velferdstjenestene må kommunesektoren i større grad være praksisarena. Finansiering av veiledet praksis i kommunene må styrkes og overføres direkte til kommunesektoren, ikke bli kanalisert via utdanningsinstitusjonene
- Mer av forskningen må skje *på, i og med* kommunesektoren, og forskningspolitikken må i større grad reflektere sektorens behov, jf KS' forskningspolitiske plattform

Rekruttering- og kompetansebehov i kommunal sektor

Kommunesektorens arbeidsgivermonitor er en statistikkpublikasjon om arbeidsgiverrelaterte temaer i kommunal sektor. Den viser at kommuner og fylkeskommuner representerer kompetanseintensive arbeidsplasser, og medarbeiderne har et høyt utdanningsnivå. Kommunesektoren er en stor avtaker av kandidater fra UH-sektoren. Nær 50 prosent av medarbeidere i fylkeskommunene og 45 prosent av medarbeiderne i kommunene har utdanning (lavere grad) fra UH-sektoren. Fylkeskommunene har et høyere antall medarbeidere med UH-utdanning høyere grad enn kommunene.

Kommunesektoren sysselsatte i 2013 i overkant av 457.000 personer, og de ansatte utførte nærmere 360.000 årsverk. Medarbeiderne i kommuner og fylkeskommuner utgjør i underkant av 20 prosent av alle

sysselsatte i Norge. Endringer i befolkningens aldersstruktur kombinert med økende krav og forventninger fra brukerne vil gi sektoren store arbeidskraftutfordringer fremover. Beregninger som KS har gjennomført viser at antall årsverk i kommunene og fylkeskommunene må øke med 14 prosent fram mot 2023 for å opprettholde dagens nivå på tjenestene. Dette tilsvarer omtrent 50.000 årsverk. Se KS' rekrutteringsmodell her; <http://www.ks.no/tema/Arbeidsgiver/lpas/Rekrutteringsmodell/>

Rådmennene i kommunene oppgir at det er sivilingeniører og andre ingeniører som er vanskeligst å rekruttere. Andre yrkesgrupper som oppgis å være spesielt krevende å rekruttere er spesialsykepleiere, sykepleiere, barnehagelærere, vernepleiere og leger.

Fylkeskommunene rapporterer også at det er utfordrende å rekruttere sivilingeniører. Deretter følger yrkesfaglærere i videregående skole, andre ingeniører og tannleger. Se *Kommunesektorens arbeidsgivermonitor 2014*; <http://www.ks.no/tema/Arbeidsgiver/KS-Arbeidsgivermonitor/>

Samarbeid med kommunesektoren for dimensjonering, relevans og kvalitet

KS Landsting, 2012, understreket at staten må sikre gode utdanningstilbud på ulike nivå i alle deler av landet som ivaretar krav til kompetanse og lokale behov. KS mener utdanningenes innhold må svare på kommunesektorens behov for kompetanse. Universitetene og høyskolesektoren må imøtekomme samfunnets behov, blant annet ved å lage flere fleksible utdanningstilbud. Desentraliserte utdanningstilbud er viktige for å lette rekrutteringen i distriktene.

Kommunesektorens arbeidsgivermonitor viser at flertallet av kommuner (53 prosent) og fylkeskommuner (69 prosent) har inngått ulike samarbeidsavtaler (intensjonsavtaler/partnerskapsavtaler) med universitets- og høyskolesektoren. Det samarbeides innen helse, pleie og omsorg og innen oppvekst og utdanning. Kun 7 prosent av kommunene har samarbeidsavtaler knyttet til teknisk sektor.

Kommunesektoren ser resultater av samarbeidet i form av utvikling av utdanningstilbud og dimensjonering i tråd med sektorens behov, økt veilederkompetanse, økt samarbeid om forskning og fagutvikling, flere praksisplasser og hospitering sektorene imellom. En utredning finansiert av KS om «Samarbeid mellom kommunesektoren og UH-sektoren for økt kvalitet og relevans i UH-utdanningene» (Rambøll 2013) viser samtidig at det er store variasjoner mellom UH-institusjonene når det gjelder hvor mange kommuner de samarbeider med. Praksissamarbeid og kjøp av etter- og videreutdanning er den mest utbredte samarbeidsformen med tanke på hvor mange kommuner som deltar, og kjennetegnes ved høy grad av institusjonalisering. Samarbeid om UH-finansierte desentraliserte utdanninger er mindre utbredt og har lavere institusjonaliseringsgrad. FoU-samarbeider mellom UH-sektoren og kommuner er enda mindre utbredt, men der det er etablert slike samarbeid kjennetegnes de av høy grad av institusjonalisering. En av konklusjonene i rapporten er at universitets- og høyskoleloven gir i utgangspunktet UH-institusjonene stor frihet til å velge hvordan de vil (sam)arbeide og med hvem. Dette betyr at det i stor grad er opp til den enkelte UH-institusjon å avgjøre hvorvidt og i hvilket omfang de vil samarbeide med kommunesektoren. Se rapport fra Rambøll 2013 her;

<http://www.ks.no/PageFiles/55552/124013%20revidert%20sluttrapport%20Samarbeid%20mim%20kommsekt%20og%20UH-sekt.pdf?epslanguage=no>

Profesjonsutdanninger / praksisstudier

Kommunesektoren er viktig arbeidsgiver for kandidater fra profesjonsutdanningene (som sykepleierutdanning, lærerutdanningene og andre utdanninger rettet mot de store tjenestene) og kommunal sektor er en viktig praksisarena for utdanningene. KS understreker likeverdigheten mellom UH-institusjonene og kommunesektoren / praksisfeltet som læringsarena. I innspill til stortingsmeldingen «Utdanning for velferd. Samspill i praksis» (2012) understreket KS blant annet at innhold i utdanningene må ta opp i seg reformer i tjenestene, og samsvare med både kompetanse- og arbeidskraftsbehovet i sektoren. For kommunesektoren er det viktig at studenter og nyutdannede arbeidstakere har et

helhetsperspektiv på tjenestene. Det må legges til rette for desentraliserte studietilbud, og satses på utvikling av kombinasjoner av stedbaseret/nettbaseret utdanning som sikrer tilgjengelighet og kvalitet. Det er vesentlig at mer praksis skjer i kommunesektoren. Når det gjelder finansiering og lovfesting av praksis i utdanningene rettet mot helse- og velferdstjenestene i disse studiene vedtok Hovedstyret i KS i 2014 følgende;

- Kommunesektoren må i større grad benyttes som praksisarena. Det er også viktig at mer av praksisen i kommunene skjer mot slutten av utdanningsløpet.
- Finansiering av veiledet praksis i kommunene må styrkes og overføres direkte til kommunesektoren, ikke bli kanalisert via utdanningsinstitusjonene. Det må foretas kostnadsberegning av veiledet praksis i kommunesektoren.
- Forutsatt tilstrekkelig finansiering kan kommunene få lovfestet ansvar for veiledet praksis på tilsvarende måte som i spesialisthelsetjenesten.
- Kommunenes medvirkningsansvar til forskning forsterkes og tydeliggjøres ved å omfatte deltakelse i samarbeid om, og finansiering av, forskning på regionalt nivå og deltakelse i utviklingen av en instituttsektor for kommunesektoren.
- Det kan vurderes om kommunene skal gis et tilsvarende lovhjemlet sørge-for-ansvar for forskning som spesialisthelsetjenesten, forutsatt at kommunene først tilføres nødvendige friske midler og får tilgang til forskningsinfrastruktur som gjør det mulig å følge opp et slikt forsterket lovansvar.

Når det gjelder lærerutdanningene har KS ifm etter- og videreutdanning vedtatt å arbeide for at strategien «Kompetanse for kvalitet» videreutvikles ved at den på en tydelig måte tar utgangspunkt i og understøtte skoleeiers ansvar for å ha riktig og nødvendig kompetanse i skolene. Dette gjøres ved at skoleeier definerer sine behov både for etter- og videreutdanning i tråd med eventuelle nasjonale prioriteringer, i en kompetanseutviklingsstrategi. Statlige tilskudd må gå til skoleeier på bakgrunn av den kommunale/fylkeskommunale strategien og skoleeier må være bestiller av opplæringstilbud.

KS Landsstyre har i uttalelse til «Lærerløftet» understreket betydningen av å utvikle hele skolen som en lærende organisasjon, og etterlyst at strategien i større grad tar de praktiske konsekvenser av dette, særlig når det gjelder innretningen av etter- og videreutdanningstilbudet til lærerne. Landsstyret var positiv til at lærerutdanningen omgjøres til et femårig masterstudium, under forutsetning av at utvidelsen av utdanningen styrker praksisdelen og utformes i nært samarbeid med kommunesektoren som skoleeiere. Et landsdekkende / regionalt lærerutdanningstilbud forutsettes for å sikre tilgang på gode lærere over hele landet. Se Landsstyrets uttalelse her;

<http://www.ks.no/tema/Skole-og-oppvekst/Skole/Skoleeier/Landsstyret-Et-kollegialt-larerloft/>

Utdanninger rettet mot teknisk sektor

I kommunesektoren går 6,4 prosent av årsverkene til kommunaltekniske oppgaver, men oppgavene som skal løses legger beslag på hele 20 prosent av budsjettene. Kommunesektorens arbeidsgivermonitor viser at UH-sektoren i liten grad samarbeider med kommuner og fylkeskommuner innen utdanning rettet mot teknisk sektor. I en undersøkelse utført for KS fra Rambøll oppgir nesten samtlige kommuner og fylkeskommuner at de har utfordringer med å rekruttere kvalifisert arbeidskraft til kommunalteknisk sektor. Hele 80 prosent oppgir at det er utfordrende å rekruttere arbeidstakere til vann- og avløpsetaten. Innen kart- og byggesaksbehandling opplever 60 prosent av kommunene det samme. Fylkeskommunene har på sin side størst utfordringer innen vei og samferdsel.

Se rapport fra Rambøll her; <http://www.ks.no/tema/Arbeidsgiver/Kompetanse-og-rekruttering/Rekrutteringsstrategi/Utfordringer-og-muligheter-i-kommunalteknisk-sektor/>

FoU

KS' Forskningsplattform ligger til grunn for arbeidet med å påvirke hva det forskes på, hvordan og hvor mye som settes av til forskning og utvikling av relevans for kommuner og fylkeskommuner. Anvendt forskning og utvikling skal inspirere og informere policy og praksis. KS ønsker at FoU-aktivitet skal bidra til økt verdiskaping og fortsatt utvikling av et sterkt og bærekraftig norsk velferdssamfunn fundert på selvstendige og nyskapende kommuner og fylkeskommuner.

Forsknings- og utviklingsaktiviteter må være praksisrettet og handlingsrettet. For eksempel må det utvikles virkemidler som gjør det mulig for «eksperter i praksis» å delta i forskningen. Finansieringsmodeller må tilpasses sektorens behov og egenart, og være innrettet på en måte som motiverer til og muliggjør økt deltakelse fra kommunesektoren i forsknings- og innovasjonsarbeid – som deretter tilbakeføres til utdanning.

I innspillsmøtet til meldingen, der KS og andre organisasjoner var representert, ble det referert til insentivstrukturen. KS foreslår at det i større grad enn i dag må gjøres meritterende for forskere og forskningsinstitusjoner å drive medforskning, jf. KS' forskningspolitiske plattform. Forskere som formidler på kommunesektorens egne arenaer, for å bidra til økt anvendelse av forskningsresultater, må premieres. «Anvendelse» omfatter også bruk i utdanningene.

KS ønsker at god praksis skal reflekteres i forskning og i de profesjonsutdanninger som kommunesektoren har behov for. KS ønsker robuste FoU-miljøer med nærhet til praksisfeltet og avtakerne av kunnskapen. Forskningsprogrammer og virkemidler må derfor innrettes slik at de tilrettelegger for at kommuner og sammenslutninger av regionale aktører kan være medsökere på forskningsprosjekter.

Kvalitet i utdanningene og i forskningen er synonymt med relevans. FoU-virksomhet må ta utgangspunkt i utdanningenes og kommunenes reelle behov og utfordringer, slik avtakerne selv definerer disse. Relevant forskning må også ta opp i seg det flerfaglige og tverrsektorielle perspektivet som i stadig større grad kjennetegner kommunenes tjenesteområder. Se KS' Forskningsplattform her;

<http://www.ks.no/PageFiles/46221/13-00626->

[4%20KS%20Forskningsplattform%202013%2006%2013%202.pdf?epslanguage=no](http://www.ks.no/PageFiles/46221/13-00626-4%20KS%20Forskningsplattform%202013%2006%2013%202.pdf?epslanguage=no)

Med vennlig hilsen

Lasse Hansen
adm.dir

Per Kristian Sundnes
direktør Arbeidsliv